

Деонтологія в медицині: підручник (ВНЗ IV р. а.)

Підручник присвячено актуальним питанням медичної деонтології відповідно до навчальної програми «Деонтологія в медицині». У підручнику розглянуті питання медичної етики і деонтології, правового забезпечення професійної діяльності лікаря в сучасному суспільстві; основні моделі взаємовідносин у системі лікар—хворий; питання ятрогенії, лікарської помилки, їх причини та профілактика; лікарська таємниця, правові документи, що гарантують дотримання лікарської таємниці в Україні та світі; деонтологічні аспекти захисту права пацієнтів на життя і смерть; особливості деонтологічних підходів в онкології, психіатрії, геронтології, педіатрії; деонтологічні аспекти взаємовідносин лікаря з ВІЛ-інфікованим пацієнтом і пацієнтом, хворим на СНІД. Висвітлені етичні питання трансплантології, евтаназії, медичної генетики, сучасних репродуктивних технологій. Для студентів вищих навчальних закладів — медичних університетів, інститутів й академій, лікарів, біологів, фармакологів.

**О.М. КОВАЛЬОВА
Н.А. САФАРГАЛІНА-КОРНІЛОВА
Н.М. ГЕРАСИМЧУК**

Деонтологія В МЕДИЦИНІ

ПІДРУЧНИК

Друге видання, виправлене

РЕКОМЕНДОВАНО

Міністерством охорони здоров'я України як підручник
для студентів вищих навчальних закладів — медичних
університетів, інститутів й академій

**Київ
ВСВ «Медицина»
2018**

УДК 614.253(075.8)
ББК 51.1 (2) 2я7
К56

*Рекомендовано Міністерством охорони здоров'я України
як підручник для студентів вищих навчальних закладів — медичних
університетів, інститутів й академій
(лист № 23-01-8/112 від 11.06.2012)*

Рецензенти:

В.В. Ніконов — завідувач кафедри медицини невідкладних станів та медицини катастроф Харківської медичної академії післядипломної освіти, д-р мед. наук, професор;

Ю.С. Рудик — завідувач відділу клінічної фармакології та фармакогенетики неінфекційних захворювань ДУ «Національний інститут терапії імені Л.Т. Малої НАМН України», д-р мед. наук, ст. наук. співробітник

Ковальова О.М.

К56 Деонтологія в медицині : підручник / О.М. Ковальова, Н.А. Сафаргаліна-Корнілова, Н.М. Герасимчук. — 2-е вид., випр. — К. : ВСВ «Медицина», 2018. — 240 с.
ISBN 978-617-505-648-6

Підручник присвячено актуальним питанням медичної деонтології відповідно до навчальної програми «Деонтологія в медицині». У підручнику розглянуті питання медичної етики і деонтології, правового забезпечення професійної діяльності лікаря в сучасному суспільстві; основні моделі взаємовідносин у системі лікар—хворий; питання ятрогенії, лікарської помилки, їх причини та профілактика; лікарська таємниця, правові документи, що гарантують дотримання лікарської таємниці в Україні та світі; деонтологічні аспекти захисту права пацієнтів на життя і смерть; особливості деонтологічних підходів в онкології, психіатрії, геронтології, педіатрії; деонтологічні аспекти взаємовідносин лікаря з ВІЛ-інфікованим пацієнтом і пацієнтом, хворим на СНІД. Висвітлені етичні питання трансплантології, евтаназії, медичної генетики, сучасних репродуктивних технологій.

Для студентів вищих навчальних закладів — медичних університетів, інститутів й академій, лікарів, біологів, фармакологів.

УДК 614.253(075.8)
ББК 51.1 (2) 2я7

© О.М. Ковальова,
Н.А. Сафаргаліна-Корнілова,
Н.М. Герасимчук, 2015, 2018
© ВСВ «Медицина», оформлен-
ня, 2018

ISBN 978-617-505-648-6

Зміст

Вступ.....	4
ТЕМА 1. Медична етика, деонтологія, їх визначення, статус і право.....	6
ТЕМА 2. Правове забезпечення професійної діяльності лікаря у сучасному суспільстві.....	12
ТЕМА 3. Етапи становлення медичної деонтології в різні епохи розвитку суспільства.....	24
ТЕМА 4. Клятва Гіппократа та її подальші модифікації.....	33
ТЕМА 5. Основні моделі взаємовідносин у системі лікар—хворий.....	39
ТЕМА 6. Ятрогенія: основні причини, наслідки і профілактика.....	49
ТЕМА 7. Моральні та правові аспекти лікарської таємниці.....	56
ТЕМА 8. Лікарські помилки та правова відповідальність лікаря.....	74
ТЕМА 9. Біомедична етика: основні теоретичні та прикладні аспекти у сучасному суспільстві.....	83
ТЕМА 10. Проблеми життя у медичній етиці та деонтології.....	98
ТЕМА 11. Проблеми смерті у медичній етиці та деонтології.....	125
ТЕМА 12. Проблеми деонтології та лікарської етики в медичних колективах. Деонтологічні проблеми проведення наукових досліджень.....	144
ТЕМА 13. Проблеми деонтології та лікарської етики в різних царинах професійної діяльності лікаря.....	152
ТЕМА 14. Деонтологічні аспекти взаємовідносин лікаря з ВІЛ-інфікованим і хворим на СНІД пацієнтом.....	167
Додатки.....	204
Предметний покажчик.....	232
Іменний покажчик.....	235
Предметний покажчик основних правових документів.....	236
Список літератури.....	239

Вступ

Характерною прикметою нашого часу є високий рівень розвитку техніки і технологій, який дає змогу людині по-новому впливати на природу і навіть на свою особистість. Розвиток засобів комунікації досягає при цьому такого ступеня, що вже можна реально говорити про зближення різних культур та їх плідну взаємодію. До того ж для здійснення контакту вже не потрібен перетин кордонів, а отже, учасником діалогу стає практично кожен, хто причетний до засобів масової інформації. Світ стає дійсно відкритим і, як наслідок, потреба в етичному консенсусі з фундаментальних питань набуває все більшої актуальності у світі, що трансформується.

До таких фундаментальних питань відносять, наприклад, питання про допустимість активної евтаназії, абортів, страти, пересадки органів, маніпуляцій з геномом людини та ін. Медицина давно і міцно злилася з вимогами морально-етичного обов'язку — безкорисливо служити людям. Такі філософсько-моральні вимоги закріплено в деонтології (грец. *deontos* — належне та *logos* — вчення) — специфічній лікарській моралі, де викладено суспільні вимоги до всіх медичних працівників.

Етичні закони й позиції в медицині — це погляди і знання, які наочно інтегрують моральні засади особистості лікаря й загалом процесу лікування, теорію і практику взаємовідносин із хворими, суспільством і колегами. Не існує окремих етичних категорій щодо поведінки лікаря, фельдшера, медичної сестри чи санітарки. Етичні принципи в медицині — неподільне ціле, хоча кожен окремий медичний фах має свої професійні, а отже, й етичні відмінності.

Застосування нових біомедичних технологій постійно поширюється, причому інколи поза межами правового регулювання. Тому питання про етичну самосвідомість лікарів-практиків, учених-дослідників та моральну відповідальність пацієнтів за згоду на прийняття тієї чи іншої методики лікування набуває зараз особливого значення. Моральні переконання людей залишаються сьогодні

практично єдиним засобом захисту суспільства від руйнівних наслідків упровадження сучасних біотехнологій.

У діяльності досвідченого фахівця-медика морально-етичні принципи повинні втілитись у сукупність конкретних поведінкових норм, сумлінне виконання яких буде для нього і професійним обов'язком, і справою його професійної честі та гідності.

Ще кілька десятиріч тому зміст медичної етики вичерпувався двома проблемами: по-перше, правилами поведінки медичного персоналу щодо пацієнтів і, по-друге, правилами взаємовідносин у медичній корпорації. Сьогодні радикальному перегляду підлягають традиційні аспекти, а також виникає багато нових проблем. Усе це сприяло розвитку комплексного підходу до зазначених проблем і, передусім, інтеграції теоретичної і практичної медицини й етики.

Представлений підручник підготовлено відповідно до вимог Болонської декларації щодо європейської інтеграції освіти з орієнтацією на фундаментальні цінності загальноосвітньої культури. Підручник дасть змогу студентам не тільки поглиблено вивчати деонтологію, а й використовувати її під час самостійної роботи, оскільки зміст розділів включає низку завдань, вирішення яких допоможе усвідомити складність теоретичних і практичних проблем сучасної медицини.

Тема 1

МЕДИЧНА ЕТИКА, ДЕОНТОЛОГІЯ, ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ, СТАТУС І ПРАВО

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЕТИКА» І «МЕДИЧНА ЕТИКА»

Етика — це наука про мораль (норми і правила поведінки). **Медична етика** — це наука про систему норм і правил поведінки лікаря та всього медичного персоналу. Мораль регулює ставлення лікаря до пацієнта, здорової людини, до колег, суспільства, держави. Етичні закони лежать в основі лікарської діяльності, взаємовідносин лікаря і пацієнта. Медична етика включає постулати про обов'язки лікаря і пацієнта, лікарську таємницю, лікарські помилки, ятрогенію, проблеми евтаназії. В охороні здоров'я міцно вкорінилася філософія моралі та моральності — *медична етика*, з якою межує *деонтологія* — сукупність професійних норм і обов'язків.

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ДЕОНТОЛОГІЯ»

Деонтологія — розділ етичної теорії, у якому розглядаються проблеми обов'язку, моральних вимог і нормативів. *Деонтологія* — це наука про професійну поведінку, сукупність етичних норм, необхідних для виконання професійних обов'язків. Уперше термін «деонтологія» використав англійський філософ І. Бентам на початку ХІХ ст. для позначення вчення про мораль у цілому. У творі «Деонтологія, або Наука про мораль» (1834) він затверджує керівним етичним принципом поведінки принцип корисності. Етичний ідеал, за І. Бентамом, — «найбільше щастя найбільшій кількості людей»; критерій моралі — «досягнення користі, вигоди, задоволення, добра і щастя»; кожна людина прагне збільшити задоволення, що отримується від життя та, відповідно, зменшити страждання.

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «МЕДИЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ», ЇЇ ПРОФЕСІЙНА СПЕЦИФІЧНІСТЬ ТА СФЕРИ РЕГУЛЯЦІЇ

Медична деонтологія — суміжна з етикою і медичною дисципліною, галузь медичної етики, що має свою специфіку; учення про моральний обов'язок, етичні обов'язки й етичні норми поведінки медичного персоналу, що забезпечують оптимальну якість і результативність його роботи з відновлення і збереження здоров'я людей.

Ключовим поняттям медичної деонтології є професійний обов'язок лікаря перед суспільством і пацієнтами. Медична деонтологія припускає право медиків на професійну гідність і честь, включає нормативні принципи поведінки лікаря.

У структурі медичної етики деонтологія займає особливе місце. Це найперша і найтрадиційніша галузь професійної етики. Вона носить найбільш прикладний характер, за рахунок чого безпосередньо «вторгається» в сферу регуляції людських відносин і втілюється в деонтологічних кодексах. У вузькому сенсі медична деонтологія — це сукупність конкретних норм і принципів медичної моралі стосовно певної спеціальності. Оскільки лікарські спеціальності істотно різняться, то деонтологічні вимоги, що регулюють практичну діяльність лікарів-фахівців, мають специфічний характер.

Розрізняють медичну деонтологію терапевта, хірурга, акушера-гінеколога, педіатра, онколога, психіатра, дерматовенеролога тощо. Основні сфери регуляції загальної і спеціальної деонтології:

- взаємовідносини лікаря з пацієнтом, зокрема у присутності інших хворих та колег (відносини «за вертикаллю»);
- взаємовідносини лікаря з пацієнтами-дітьми;
- взаємовідносини лікаря з близькими пацієнта, зокрема у присутності самого пацієнта та сторонніх осіб;
- взаємовідносини лікаря з його колегами, зокрема у присутності пацієнта, його близьких і сторонніх осіб (відносини «за горизонталлю»);
- взаємовідносини лікаря із середнім (молодшим) медперсоналом, зокрема у присутності хворих;
- ставлення лікаря до лікарської таємниці і його право на розповсюдження інформації;
- право лікаря на експеримент і етичні проблеми медичних досліджень;
- проблема юридичної відповідальності лікаря;
- проблема матеріальної і моральної винагороди лікаря.

Тема 1

ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ МЕДИЧНОЇ ДЕОНТОЛОГІЇ

Розглядаючи історичні аспекти розвитку медичної деонтології, звертають увагу на те, що ще Гіппократ у III ст. до н. е. у своїй знаменитій «Клятві» першим сформулював обов'язки лікаря перед пацієнтом і систематизував правила медичної етики, які мають актуальність і нині. «*Primum non nocere*» («не нашкодь») — базовий принцип лікування, закладений «батьком медицини» Гіппократом, що лежить в основі лікарської етики (модель Гіппократа).

І в сучасній медицині зберігається актуальність принципу «при лікуванні не завдавай шкоди». Шкода може бути завдана бездіяльністю, недбалістю, некваліфікованими діями, злими намірами.

ОСНОВНІ ВИМОГИ МЕДИЧНОЇ ДЕОНТОЛОГІЇ ДО СУЧАСНОГО ЛІКАРЯ

Необхідною умовою розвитку суспільства є створення матеріальних і духовних благ. Кожна професія висуває певні моральні вимоги, породжує специфічні професійні моральні закони. До такої галузі, як медицина, крім загальноприйнятих моральних норм висувають спеціальні вимоги, детерміновані певним видом людської діяльності.

Першочергова роль обов'язку в професії лікаря обумовлена цінністю здоров'я і життя людей. Вимоги лікарської моралі завжди носили виражений категорично-імперативний характер. Вищим проявом професійного обов'язку лікаря є дотримання ним принципу гуманізму, добросовісне виконання своїх обов'язків щодо хворого.

Гуманізм (від лат. *humanus* — людяний) — світогляд, заснований на принципах рівності, справедливості, людяності. Пряме порушення професійного обов'язку — негуманне, формальне ставлення лікаря до хворої людини, оскільки віра хворого в успіх лікування, довіра його до медичного персоналу відіграють часто не меншу роль в одужанні, ніж застосування сучасних ліків і устаткування. Академік В.М. Бехтерев наголошував: «Якщо у хворого після розмови з лікарем не настає полегшення, це — не лікар».

Лікар покликаний психотерапевтичними методами — підбадьорюванням, заспокоєнням, чуйним ставленням — тактовно й уміло мобілізувати фізичні і душевні сили хворого на боротьбу з хворобою.

Похідними від ідей гуманізму в практиці лікаря є такі принципи: «не нашкодь», «твори добро», принципи справедливості, поваги до прав і гідності людини, правдивості, конфіденційності, дотримання обов'язку, поваги до автономії пацієнта.

До сучасного лікаря також висувають такі високі вимоги, як сумлінність, доброзичливість, відповідальність, ерудиція, співчуття, стриманість, висока працездатність, духовність, інтелігентність тощо.

Звертаючись до студентів-медиків, М.І. Пирогов закликав «виховувати в собі такі якості громадянина, як чесність, відданість обов'язку, гідність». Найважливішою етичною якістю лікаря він вважав не тільки дбайливе ставлення до хворого, а й високий професіоналізм, прагнення постійно підвищувати свою кваліфікацію.

Однією з обов'язкових якостей лікаря є відповідальність. Е.І. Ліхтенштейн у своїй статті «Пам'ятай про хворого» згадує знайомство з лікарем В.В. Вересаєвим: *«Вересаєв розповів про те, що його запросили стати особистим лікарем Л.М. Толстого»*. Спокуса перебувати поряд з відомим письменником була великою, але Вікентій Вікентійович відчув внутрішній опір: *«Я був тоді молодим лікарем, недостатньо досвідченим. Чи мав я право в таких умовах узяти на себе відповідальність за безцінне життя? Ні, цього я собі дозволити не міг»*.

Велике значення у формуванні лікаря має вироблення стійкої звички систематично і наполегливо працювати. Роботі потрібно віддавати себе всього, керуючись старовинним правилом: *«Те, що потрібно зробити в майбутньому, зроби сьогодні, а те, що потрібно зробити сьогодні, — зроби зараз»*.

Невід'ємною рисою лікаря має бути спостережливість. Уміння спостерігати старі французькі лікарі називали *«клінічним нюхом»*. Мова йде про професійно-лікарську спостережливість, що дозволяє побачити, запам'ятати і по-медичному оцінити щонайменші зміни у фізичному і психічному стані людини.

ОСНОВНІ МІЖНАРОДНІ ОФІЦІЙНІ ДОКУМЕНТИ, ЩО РЕГЛАМЕНТУЮТЬ РОБОТУ ЛІКАРЯ

У сучасних умовах питанням медичної деонтології в усіх країнах приділяють велику увагу. Прийнято низку декларацій, кодексів, правил, покликаних визначити етичні норми поведінки лікарів. У багатьох країнах (Франції, Німеччині, Італії, Швейцарії, США та ін.) існують національні деонтологічні кодекси. Деякі документи мають міжнародний характер. До них слід віднести Женевську декларацію (1948), Міжнародний кодекс медичної етики (Лондон, 1949), Гельсінсько-Токійську декларацію (1964, 1975), Сіднейську декларацію (1969), Декларацію про ставлення лікарів до торгур (1975) тощо.

У 1970 р. питання медичної деонтології обговорювалися на X Міжнародному конгресі терапевтів у Варшаві і на Міжнародному конгресі істориків медицини в Бухаресті.

Тема 1

У 1973 р. деонтологічні питання медицини в умовах науково-технічної революції стали предметом обговорення спеціального симпозиуму XV Міжнародного філософського конгресу у Варні, а в 1974 р. — XVIII Міжнародного конгресу з прикладної психології в Монреалі. У 1989 р. орган друку ВООЗ «Здоров'я миру» присвятив проблемі «етика і здоров'я» спеціальний номер, у якому було розглянуто і багато питань медичної деонтології.

Контрольні питання

1. Визначення поняття «етика» і «медична етика».
2. Визначення поняття «деонтологія». Ким і коли введено цей термін?
3. Визначення поняття «медична деонтологія».
4. Основні сфери регуляції медичної деонтології.
5. Ким і коли вперше систематизовано принципи медичної деонтології?
6. Основні вимоги до сучасного лікаря.
7. Основні міжнародні документи, що регламентують роботу лікаря.

Тестові завдання

1. Дати визначення поняттю «медична етика».
 - A. Наука про взаємовідносини лікаря і хворого.
 - B. Система норм і правил поведінки медичних працівників у суспільстві.
 - C. Система норм і правил поведінки медперсоналу.
 - D. Комплекс правил поведінки і спілкування в професійній діяльності лікаря.
 - E. Система професійних, правових і морально-етичних принципів діяльності лікаря.
2. Дати визначення поняттю «медична деонтологія».
 - A. Наука про взаємовідносини лікаря і хворого.
 - B. Наука про моральні принципи лікарської професії.
 - C. Наука про взаємовідносини лікаря і хворого, про обов'язки лікаря.
 - D. Система етичних правил, норм і принципів діяльності лікаря.
 - E. Система професійних, правових і морально-етичних принципів діяльності лікаря.
3. Хто запровадив термін «деонтологія»?
 - A. Гіппократ.
 - B. Авіценна.
 - C. Поттер.
 - D. Бентам.
 - E. Мудров.
4. Хто вперше систематизував основні принципи медичної деонтології?
 - A. Авіценна.
 - B. Гіппократ.

- C. Кант.
- D. Бентам.
- E. Парацельс.

5. Що є основним принципом лікарської етики?

- A. Правдивість.
- B. Справедливість.
- C. Конфіденційність.
- D. Гуманізм.
- E. Гідність.

6. Принципами лікарської етики є всі, окрім:

- A. Фінансової вигоди.
- B. Поваги до прав і гідності людини.
- C. Поваги до автономності пацієнта.
- D. «Не нашкодь».
- E. «Твори добро».

7. Де і коли деонтологічні питання медицини в умовах науково-технічної революції стали предметом обговорення спеціального симпозіуму XV Міжнародного філософського конгресу?

- A. У 1973 р. у Варні.
- B. У 1974 р. в Монреалі.
- C. У 1973 р. в Монреалі.
- D. У 1974 р. у Варні.
- E. У 1970 р. в Бухаресті.

Тема 2

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІКАРЯ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

I. МІЖНАРОДНІ ДОКУМЕНТИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІКАРЯ (ДОДАТОК 1)

1. Нюрнберзький кодекс (1947 р.)

Найважливішим історичним етапом правового забезпечення професійної діяльності лікаря в сучасному суспільстві стало створення Нюрнберзького кодексу. У 1947 р. в м. Нюрнберзі (Німеччина) відбувся судовий процес над фашистськими злочинцями. На лаві підсудних опинилися 23 нацистських лікарів, які проводили жорстокі й цинічні експерименти на людях. У тексті вироку нацистам-медикам було сформульовано юридичні й етичні умови допустимості медичних експериментів на людях. Це і є «Нюрнберзький кодекс», положення якого до сьогодні враховуються при складанні всіх подальших етичних кодексів, що регулюють медично-біологічні дослідження на людях і тваринах. Фашистські медично-біологічні експерименти на всі часи залишаються наочним прикладом антимедицини, спрямованої проти людства, оскільки вони фальсифікували не тільки благородну медичну професію, а й гуманістичну природу науки. У фашистських експериментах людей було зведено до рівня просто об'єктів. Їх прирікали або на смерть, або на тяжкі каліцтва. Пам'ять про тисячі людей, які прийняли жорстокі муки і загинули в ході цих експериментів, наче закликає до того, щоб сьогодні медики суворо дотримували вимог соціально-етичного контролю при проведенні медико-біологічних досліджень на людях. Нюрнберзький кодекс було сформульовано як складник вироку медикам-фашистам.

Основні принципи Нюрнберзького кодексу:

— обов'язкова добровільна згода об'єкта досліджень;

- ретельне обґрунтування необхідності проведення експерименту;
- експеримент має лише підтвердити результати дослідів на тваринах;
- захист досліджуваного від будь-яких фізичних і психологічних травм;
- виключення тяжких ушкоджень або летального наслідку об'єкта досліджень у ході експерименту;
- виключення перевищення ступеня ризику понад допустимий рівень;
- проведення експерименту висококваліфікованими фахівцями;
- надання виконавцем морально-етичних прав досліджуваному на час проведення експерименту, а також права припинити участь в експерименті у будь-якій стадії.

2. Женевська декларація (1948 р.)

У 1948 р. Всесвітня медична асоціація (ВМА) прийняла Женевську декларацію. В основу Женевської декларації покладено «Клятву Гіппократа», але в ній знайшли відображення і найгостріші соціальні проблеми ХХ ст. — «Клятва Гіппократа ХХ ст.». Так, до декларації внесено фрази: *«Я не дозволю, щоб релігія, націоналізм, расизм, політика або соціальне становище впливали на виконання мого обов'язку... Навіть під загрозою я не використаю мої знання в галузі медицини всупереч законам людяності»*. Остання фраза, відображаючи досвід Другої світової війни, закріплює положення *«Десяти Нюрнберзьких правил»* (Нюрнберзький кодекс, 1947), у яких підкреслюється неприпустимість злочинних дослідів на людях.

Женевська декларація світового лікарського товариства

«Будучи прийнятим до лікарської професії, я урочисто зобов'язуюсь:

- *присвятити* своє життя служінню людству;
- *віддати* моїм учителям належну повагу і подяку;
- *працювати* в своїй професії сумлінно і з гідністю;
- *піклуватися* про здоров'я мого хворого;
- *поважати* таємниці, які довіряють мені, навіть після смерті хворого;
- *підтримувати* всіма засобами, які в моїх силах, честь і шляхетні традиції лікарської професії;
- *ставитися до своїх колег* як до сестер і братів;
- *не дозволяти* міркуванням віку, хвороби або інвалідності, віросповідання, етнічного походження, статі, громадянства, політичних

Тема 2

переконань, раси, статевої орієнтації або суспільного становища чи будь-якого іншого чинника ставати між моїм обов'язком і моїм хворим;

- *підтримувати* всю можливу повагу до людського життя;
- *не використовувати* свої лікарські знання для порушення прав людини і громадянських свобод, навіть під загрозою.

Роблю ці обіцянки урочисто, добровільно і з честю».

Сьогодні, вступаючи в співтовариство лікарів, кожний лікар приймає «Клятву» і урочисто присягає:

- присвятити своє життя службі на благо людини;
- з повагою і подякою ставитися до своїх учителів;
- сумлінно і гідно виконувати свій професійний обов'язок;
- піклуватися, перш за все, про здоров'я мого пацієнта;
- зберігати довірені мені таємниці, навіть після смерті пацієнта;
- усіма доступними мені засобами затверджувати чесні та благородні традиції професії лікаря;
- ставитися до своїх колег як до братів і сестер;
- не дозволяти обставинам, пов'язаним з віком, станом здоров'я, віросповіданням, расовою приналежністю, статтю, національністю, політичними переконаннями, сексуальною орієнтацією або соціальним становищем, перешкоджати виконанню мого обов'язку перед пацієнтом;
- незважаючи ні на що, затверджувати людське життя з самого його початку як найвищу цінність і не використовувати свої знання лікаря всупереч законам гуманності.

Цю урочисту присягу я приймаю добровільно і присягаюся з честю слідувати їй.

Женевську декларацію вперше було прийнято II Генеральною асамблеєю ВМА у Женеві у вересні 1948 р. і переглянуто Генеральною асамблеєю ВМА у Стокгольмі у вересні 1994 р.

3. Міжнародний кодекс медичної етики (1949 р.)

На додаток до Женевської декларації було розроблено Міжнародний кодекс медичної етики. Прийнятий III Генеральною асамблеєю ВМА (Лондон, 1949 р.) Міжнародний кодекс медичної етики (Міжнародний кодекс з деонтології, що конкретизував низку положень Женевської декларації, схвалений експертами ВООЗ) є найпоширенішим документом, на який посилаються багато дослідників проблем медичної деонтології. У ньому увагу акцентовано на питаннях

оплати лікарської допомоги, неприпустимості переманювання пацієнтів, самореклами і т. п.

Загальні обов'язки лікаря. Лікар повинен:

- завжди затверджувати найвищі стандарти професійної діяльності;
- незважаючи на вид медичної практики, самовіддано надавати компетентну медичну допомогу з повною технічною і моральною незалежністю, із співчуттям і пошаною до людської гідності;
- бути чесним з пацієнтами і колегами, повинен боротися з професійними й особистими недоліками інших лікарів, викривати обман і шахрайство;
- поважати права пацієнта, колег, іншого медичного персоналу і дотримувати конфіденційності відносно пацієнта;
- діяти тільки на користь пацієнта в разі застосування таких видів медичної допомоги, які можуть ослабити фізичний або психічний стан пацієнта;
- дотримувати найбільшої обережності, поширюючи дані про відкриття, нову техніку або лікувальні методики з непрофесійних каналів;
- засвідчувати тільки те, що він сам перевірів.

Лікар не повинен дозволяти фінансовим інтересам впливати на вільне і незалежне виконання професійних рішень на користь пацієнтів.

Неетичними визнаються:

- самореклама лікаря, окрім тих випадків, коли це дозволено законом країни і Міжнародним кодексом медичної етики Національної медичної асоціації;
- оплата або отримання будь-якої винагороди за передачу чийсь рекомендацій і рекомендації будь-якого характеру.

Обов'язки лікаря щодо хворих:

- Лікар завжди повинен розуміти, що він зобов'язаний зберігати людське життя.
- Лікар повинен надавати пацієнтові всі ресурси своєї науки. Якщо лікар не має можливості провести обстеження або лікування, він повинен залучити іншого лікаря, у якого такі можливості є.
- Лікар повинен утримувати в абсолютній таємниці все, що він знає про свого пацієнта, навіть після смерті останнього.
- Лікар повинен ставитися до своїх колег так, як він хотів би, щоб вони ставилися до нього.
- Лікар не повинен переманювати пацієнтів у своїх колег.
- Лікар повинен дотримувати принципів Женевської декларації, прийнятої Генеральною асамблеєю ВМА.

MEDLIT
медична література

КУПИТИ